

УДК 316.6: 364-783.3

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.4.5>**Ірина ЄНГАЛИЧЕВА**

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітнього менеджменту, артменеджменту і соціальної роботи, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, бульв. Шевченка, 81, м. Черкаси, Україна, 18031

ORCID: 0000-0001-6824-9548

Бібліографічний опис статті: Єнгаличева, І. (2025). Використання силових підходів (strength-based) у медіації: підтримка ресурсності клієнта. *Ввічливість. Humanitas*, 4, 30–35, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.4.5>

ВИКОРИСТАННЯ СИЛОВИХ ПІДХОДІВ (STRENGTH-BASED) У МЕДІАЦІЇ: ПІДТРИМКА РЕСУРСНОСТІ КЛІЄНТА

В статті досліджено можливості інтеграції силового (strength-based) підходу в медіаційний процес як інструменту підтримки ресурсності клієнтів у контексті соціальної роботи. Метою є з'ясувати, яким чином зосередження на сильних сторонах особистості сприяє ефективному розв'язанню конфліктів і водночас підтримує особистісний розвиток, автономію та соціальну адаптацію клієнтів. У межах статті розглянуто основні положення теорії, орієнтованої на сильні сторони клієнтів, розкрито суть медіації, її принципи та етичні засади згідно з Державним стандартом соціальної послуги посередництва (медіації).

Особлива увага приділена ролі медіатора у виявленні внутрішніх ресурсів клієнта, зокрема через використання відкритих питань, рефлексивного слухання, позитивного підкріплення, технік візуалізації та нарративного підходу. Показано, що медіація в такому форматі виходить за межі простої техніки врегулювання спорів і перетворюється на ресурсну практику, що активізує потенціал клієнтів до змін. Обґрунтовано, що підтримка позитивної самооцінки, віри у власні сили та соціальної включеності є важливими результатами застосування даного підходу.

У висновку зазначено, що strength-based медіація сприяє підвищенню суб'єктності клієнта та створює умови для прийняття рішень, які відповідають його реальним потребам і цінностям. Перспективи подальших досліджень вбачаються у вивченні ефективності такого підходу в різних видах медіації та розробці інструментів для практичного втілення.

Ключові слова: медіація, конфлікти, силовий підхід, ресурсність, потенціал клієнта, соціальна включеність.

Iryna YENHALYCHEVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Educational Management, Art Management and Social Work, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, 81 Shevchenko Blvd., Cherkasy, Ukraine, 18031

ORCID: 0000-0001-6824-9548

To cite this article: Yenhalychева, I. (2025). Vykorystannya sylovykh pidkhodiv (strength-based) u mediatsiyi: pidtrymka resursnosti kliyenta [Using strength-based approaches in mediation: supporting client resources]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 4, 30–35, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.4.5>

USING STRENGTH-BASED APPROACHES IN MEDIATION: SUPPORTING CLIENT RESOURCES

The article explores the possibilities of integrating a strength-based approach into the mediation process as a tool for supporting clients' resourcefulness in the context of social work. The aim is to find out how focusing on the strengths of the individual contributes to effective conflict resolution and at the same time supports the personal development, autonomy and social adaptation of clients. The article examines the main provisions of the theory focused on the strengths of clients, reveals the essence of mediation, its principles and ethical principles in accordance with the State Standard for Social Mediation Services (Mediation).

Special attention is paid to the role of the mediator in identifying the client's internal resources, in particular through the use of open questions, reflective listening, positive reinforcement, visualization techniques and a narrative approach. It is shown that mediation in this format goes beyond a simple dispute resolution technique and turns into a resource practice that activates the clients' potential for change. It is substantiated that the support of positive self-esteem, belief in one's own strengths and social inclusion are important results of the application of this approach.

The conclusion states that strength-based mediation contributes to the enhancement of the client's subjectivity and creates conditions for making decisions that meet his real needs and values. Prospects for further research are seen in studying the effectiveness of such an approach in different types of mediation and developing tools for practical implementation.

Key words: mediation, conflicts, power approach, resourcefulness, client potential, social inclusion.

Актуальність проблеми. Сьогодні фахівці соціальної сфери дедалі частіше звертаються до позитивно орієнтованих моделей взаємодії з клієнтами, де замість зосередження на проблемах у центрі уваги ставиться ресурсність, сильні сторони та потенціал особистості. Одним із таких підходів є силовий підхід (strength-based), який вважається ефективним у роботі з клієнтами, які переживають кризу, травматичний досвід та конфліктні ситуації.

Водночас, медіація як метод альтернативного врегулювання конфліктів відіграє важливу роль у соціальній роботі, особливо у випадках, коли необхідно підтримати діалог, знизити рівень напруги та допомогти сторонам конфлікту знайти взаємо прийнятне рішення. Поєднання медіації із силовим підходом дає змогу не лише розв'язати конфлікт, а й активізувати внутрішні ресурси клієнта, сприяючи його особистісному зростанню, відновленню самооцінки тощо.

Актуальність даного дослідження зумовлена потребою інтегрувати гуманістичні практики у процес медіації та удосконалити інструменти підтримки клієнтів соціальної сфери в Україні, особливо в умовах воєнного стану, внутрішнього переміщення, втрати близьких зв'язків тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про цікавість науковців до проблеми медіації у соціальній роботі. Питання використання медіації у соціальній роботі присвячені праці С. Котлового (Котловий, 2019), А. Попової (Попова, 2021), Ю. Борисової (Борисова, 2024) та ін. У дослідженнях О. Яремко, Г. Гірняк (Яремко, Гірняк, 2024), А. Каршиєвої (Каршиєва, 2019) та ін. медіація розглядається як соціальна послуга. Натомість, медіація як інструмент та технологія роботи соціальних працівників розкрито у працях О. Роговської (Роговська, 2024), О. Протас (Протас, 2022), О. Мазур (Мазур, 2023) та ін. Медіація як спосіб вирішення конфліктів досліджено у працях А. Француз, Ю. Марини (Француз, Марина, 2023), В. Сломи, Я. Бляхарського,

О. Філюк, А. Лазарева (Бляхарський, Філюк, Лазарева, 2024.) та ін.

Детальний аналіз теоретичних питань щодо використання у соціальній сфері підходу, орієнтованого на сильні сторони клієнтів вказує на недостатність висвітлення у наукових джерелах. Активність у даному напрямі проявили Т. Семигіна, О. Столярик (Семигіна, Столярик, 2024), А. Борисова (Борисова, 2020), які обґрунтували основні принципи підходу, визначили методологію оцінювання сильних сторін, запропонували дієві інструменти та вправи з розвитку самоусвідомлення та мотивації до змін тощо.

Серед зарубіжних дослідників увагу привертають праці В. Хаммонд (Hammond, 2010), А. Беллінгер, Д. Форд (Bellinger, Ford, 2022), К. Брун (Brun, Rapp, 2001), Б. Маср (Mayer, 2013) у яких порушуються питання використання strength-based (силового підходу) на практиці. Однак, незважаючи на наявність наукових праць питання інтеграції теорії силового підходу у медіацію залишається мало дослідженим.

Метою статті є дослідити особливості застосування силових підходів у медіації та проаналізувати техніки, які сприяють підтримці ресурсності клієнтів у процесі розв'язання конфліктних ситуацій. З огляду на мету дослідження варто розглянути основні положення теорії, орієнтованого на сильні сторони клієнта; дослідити зміст поняття «медіація», принципи медіації та розглянути техніки, спрямовані на підтримку позитивного потенціалу особистості у процесі медіації.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні у сфері соціальної роботи все частіше вдаються до практик, що зміцнюють автономію та гідність клієнтів, зокрема через впровадження силового підходу. У наукових здобутках Т. Семигіної, О. Столярик (Семигіна, Столярик, 2022, 2024), А. Борисової (Борисова, 2020) та ін. силовий підхід (strength-based) розглядається як підхід, що зосереджується на сильних

сторонах, здібностях, ресурсах та потенціалі людини, а не на її проблемах чи обмеженнях.

Доведено, що кожна людина має внутрішні ресурси та певний потенціал для подолання труднощів. Завдання соціального працівника допомогти клієнту усвідомити свої навички, досягнення, позитивний досвід та ресурси, які можна використати для вирішення складних життєвих ситуацій. Віра клієнта в здатність змінити своє життя на краще посилюється через підтримку та побудову довірливих і рівноправних відносин між соціальним працівником й клієнтом. За таких умов соціальний працівник виступає не як експерт, що виправляє ситуацію, а як партнер, який разом із клієнтами досліджує їх досвід, успіхи, цінності та ресурси. Повага, визнання гідності людини, та її автономії є невід'ємними принципами роботи при застосуванні цього підходу.

Важливо враховувати, що особистість є суспільною істотою, яка перебуває у взаємодії з іншими, належить до певної спільноти та має необхідність реалізовувати себе в соціальному середовищі. Тому під час вирішення проблем клієнтів важливим принципом є врахування їхнього соціального оточення – родини, громади. Силовий підхід передбачає активне залучення соціального оточення до процесу підтримки особи, зокрема підтримку від близьких, участь у громадських ініціативах чи доступ до соціальних послуг.

Узагальнюючи вищезазначене та враховуючи дослідження О. Столярик, Т. Семигіної (Семигіна, Столярик, 2022), В. Хаммонд (Hammond, 2010) виділяємо основні принципи силового підходу: орієнтація на сильні сторони клієнта, партнерство між соціальним працівником і клієнтом, віра в здатність людини до змін, орієнтація на соціальне середовище клієнта, позитивне бачення майбутнього.

Сьогодні соціальна робота стикається з дедалі складнішими викликами, пов'язаними з конфліктами у суспільстві та напруженими міжособистісними стосунками. З огляду на це зростає потреба у ефективних інструментах, які допомагають не лише вирішувати конфлікти, а й запобігати їх загостренню. Одним із таких інструментів є медіація. У дослідженнях науковців (А. Попова, А. Іванов, М. Титов, К. Кшевінська, Я. Бляхарського, О. Філюк, А. Лазарева та ін.) медіація розглядається як: метод, що сприяє роз-

ширенню здатності людей самостійно ухвалювати обґрунтовані рішення, не перекладаючи цю відповідальність на посередника (Попова, 2021, с. 210); спосіб врегулювання конфліктів, за якого нейтральна третя сторона допомагає сторонам, що беруть участь у суперечці, врахувати взаємні інтереси та досягти мирного вирішення ситуації (Іванов, Титов, Кшевінська, 2023, с. 142); гнучкий спосіб врегулювання суперечок за участі нейтрального посередника, який допомагає сторонам проаналізувати конфлікт, самостійно знайти оптимальне рішення, що враховує інтереси усіх учасників, і зберегти контроль над результатом (Бляхарський, Філюк, Лазарева, 2024) тощо.

Варто наголосити, що термін «медіація» закріплено на законодавчому рівні, зокрема у Державному стандарті соціальної послуги посередництва (медіації) (Наказ Мінсоцполітики від 17.08.2016 р. № 892) та визначається як «метод розв'язання конфліктів/спорів, за допомогою якого дві або більше сторін конфлікту/спору намагаються в межах структурованого процесу за участю посередника/медіатора досягти згоди для його розв'язання» (Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації), 2016).

Враховуючи вищезазначене висловлюємо, що медіація це структурований процес вирішення спорів, у межах якого дві чи більше сторін за участі нейтрального посередника прагнуть досягти взаємно прийнятого рішення. Як процес добровільного посередництва у врегулюванні спорів, медіація є не лише технікою вирішення конфліктів, а й важливим елементом професійної підтримки клієнтів у складних життєвих обставинах.

Як і будь-який процес медіація базується на певних принципах, які сприяють ефективному вирішенню конфліктів у мирний спосіб. Аналізуючи дослідження А. Каршиєвої (Каршиєва, 2019), А. Француз, Ю. Марини (Француз, Марина, 2023), О. Рєзнік, А. Рубаненко (Рєзнік, Рубаненко, 2023), М. Малець (Malets, 2022) та враховуючи Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації) (Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації), 2016) звертаємо увагу на основні принципи медіації: добровільності, конфіденційності, неупередженості, самовизначення, дотримання прав людини. Одним із ключових принципів є *добровіль-*

ність, яка передбачає, що участь у медіації не може бути нав'язаною – обидві сторони самостійно приймають рішення про початок, продовження або припинення процесу. Не менш важливим є принцип *конфіденційності*, згідно з яким усі відомості, отримані під час медіації, не підлягають розголошенню, що створює безпечне середовище для відкритого діалогу. Принцип *нейтральності та неупередженості* медіатора полягає в тому, що посередник не приймає сторону жодного з учасників і не впливає на зміст домовленостей. Його завдання – підтримувати рівновагу в комунікації та допомогти сторонам самостійно дійти згоди. Ще одним важливим принципом є *самовизначення сторін*, що передбачає прийняття рішення самими учасниками без втручання медіатора у зміст їхніх домовленостей. Це сприяє зміцненню відповідальності та самостійності сторін у розв'язанні конфліктів. Окрім того в Державному стандарті наголошується на дотриманні принципу *прав людини*, зокрема права на справедливий розгляд, повагу до гідності особи та недопущення дискримінації.

Таким чином, дотримання вище зазначених принципів медіації є необхідною умовою при вирішенні конфліктів, в тому числі з опорою на сильні сторони клієнтів. Зрозуміло, що в процесі медіації ефективному вирішенню конфлікту ключову роль відіграє медіатор, який виявляє (через уважне слухання, спостереження за невербальною поведінкою клієнта, шляхом використання відкритих запитань тощо) та активує (шляхом позитивного підкріплення та підтримки у визнанні власних можливостей) внутрішні ресурси клієнтів. Під ресурсами клієнтів науковці (І. Прінц, 2024) розуміють сильні сторони клієнтів, життєвий досвід, емоційні стійкість, комунікативні навички, цінності, мотивацію та здатність до саморегуляції.

Для успішного вирішення конфліктних ситуацій у процесі медіації, орієнтованої на сильні сторони клієнта, медіатор може застосовувати низку методів та технік, спрямованих на виявлення, підтримку та розвиток позитивного потенціалу особистості. Розглянемо деякі з них (Василенко, Калініна, 2024; Протас, 2022 та ін.). Відтак, однією із можливих технік при такому підході є відкрите та ресурсно-орієнтоване запитання, при якому медіатор ставить

питання, які допомагають клієнтові пригадати ситуації, де він успішно подолав труднощі, справлявся зі стресом або демонстрував стійкість. Наприклад, це можуть бути такі запитання як «Що Вам вже вдалося зробити у подібних ситуаціях раніше?», «На які свої якості Ви могли б покластися зараз?» тощо.

Не менш ефективною є техніка рефлексивного слухання, коли медіатор уважно слухає і переформулює сказане клієнтом, акцентуючи увагу на позитивних рисах, проявах та вміннях. Це допомагає клієнту краще усвідомити власні ресурси і повірити у свої можливості. Ще однією дієвою методикою є позитивне підкріплення, коли медіатор підкреслює сильні сторони, проявлені у процесі діалогу – такі як спокійний тон, здатність слухати іншу сторону, бажання досягти порозуміння. Використання такої техніки сприяє зміцненню самооцінки клієнта.

У деяких випадках медіатор може використовувати методи візуалізації, пропонуючи клієнтам уявити бажане вирішення конфлікту або образ себе у майбутньому. Таким чином активізуються мотиваційні ресурси та формуються позитивні орієнтири. Не менш важливою є техніка підведення проміжних підсумків, яка допомагає клієнтам побачити власний прогрес і визначити, що саме з їхніх дій уже принесло позитивні результати. Також у медіації часто застосовуються елементи наративного підходу, де клієнт переосмислює конфлікт як частину свого життєвого досвіду, з можливістю зростання, навчання та змін.

Таким чином, використання зазначених методів і технік дозволить клієнтам сприймати себе не як жертв обставин, а як активних учасників процесу, здатних впливати на ситуацію та приймати відповідальні рішення.

Висновки і перспективи досліджень. Отже, основна ідея підходу, орієнтованого на сильні сторони клієнтів полягає у тому, що кожна людина має внутрішні ресурси для подолання труднощів, і завдання фахівців соціальної сфери – допомогти їм їх усвідомити, активізувати та використати. Інтеграція даного підходу у медіаційний процес сприяє підвищенню суб'єктності клієнтів, зміцненню їхньої впевненості у власних силах, а також створює умови для конструктивного діалогу та прийняття рішень, що відповідають їхнім

реальним потребам. Завдяки цьому медіація стає не лише способом урегулювання конфлікту, а й ресурсною практикою, що підтримує особистісний розвиток та соціальну адаптацію клієнтів. Перспективи дослідження вбачаємо у

подальшому вивченні ефективності ефективності strength-based підходу в різних формах медіації (сімейній, шкільній, громадській) та розробці практичних інструментів для виявлення та активізації ресурсів клієнтів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бляхарський Я. С., Філюк О. С., Лазарева А. О. Медіація як ефективний засіб вирішення спорів: досвід розвинених країн. *Академічні візії*. 2024. Вип. 35. С. 1–11.
2. Борисова А. В. Соціальна робота з сім'єю в громаді: підхід, орієнтований на розвиток сильних сторін. *Сучасні проблеми екологічної психології: соціальні та особистісні ресурси створення благополучного локального середовища* : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (15 травня 2020 року, он-лайн). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2020. 141 с.
3. Василенко Є. Калініна Н. Техніки та інструменти медіації в трудових конфліктах. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2024. № 4(76). С. 215–222.
4. Іванов А. М., Титов М. С., Кшевінська К. О. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. Вип. 2. С. 143–145.
- Каршиєва А. І. Медіація у системі надання соціальних послуг. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2019. № 2(4). С. 220–228.
5. Попова А. Особливості використання медіації у соціальній роботі. *V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (21-22 квітня 2021 р., м. Бердянськ)*. 2021. С. 209–212.
6. Прінц І. В. Еволюція поняття "людські ресурси" у контексті становлення креативної економіки. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 305–309.
7. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації): *Наказ Міністерства соціальної політики від 17.08.2016 р. № 892*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text> (дата звернення 07.08.2025)
8. Протас О. Медіація як технологія соціального супроводу дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 52. Том 3. С. 178–183.
9. Резнік О., Рубаненко А. Принципи медіації як позасудового способу вирішення конфліктів у сфері інтелектуальної власності. *Слово національної школи суддів України*. 2023. № 4(45). С. 104–115.
10. Семігіна Т. Столярик О. Підхід, орієнтований на сильні сторони: огляд основних принципів. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. № 4. С. 52–60.
11. Семігіна Т., Столярик О. Розвиток сильних сторін клієнтів у соціальній роботі : посібник. Таллінн, 2024. 257 с.
12. Француз А. Й., Марина Ю. Ю. Медіація, як сучасний спосіб вирішення конфліктів в умовах військового стану. *Legal Bulletin*. 2023. С. 64–72.
13. Яремко О. М. Право на медіацію як соціальну послугу: проблеми реалізації в територіальних громадах України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Том 2. № 78. С. 419–424.
14. Яремко О. М., Гірняк Г. С. Медіація як базова соціальна послуга: повноваження органів місцевого самоврядування. *Галицькі студії*. 2024. № 6. С. 43–49.
15. Bellinger, A., Ford, D. The Strengths Approach in Practice: How It Changes Lives. *Policy Press*. 2022
16. Hammond, W. Principles of strength-based practice. *Resiliency initiatives*. 2010. № 12(2), P. 1–7.
17. Malets M. Principles of mediation as an alternative method to ensure human and citizen's rights. *Вісник національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки*. 2022. № 3 (35). С. 171–176.

REFERENCES:

1. Bliakharskyi, Ya. S., Filiuk, O. S., & Lazareva, A. O. (2024) Mediatsiia yak efektyvnyi zasib vyrishennia sporiv: dosvid rozvynenykh krain [Mediation as an effective means of resolving disputes: the experience of developed countries]. *Akademichni vizii. – Academic Visions*. Vyp. 35. P. 1–11. [in Ukrainian].
2. Borysova, A. V. (2020). Sotsialna robota z simiei v hromadi: pidkhid, oriietovanyi na rozvytok sylnykh storin [Social work with families in the community: a strengths-based approach]. *Suchasni problemy ekolohichnoi psykholohii: sotsialni ta osobystisni resursy stvorennia blahopoluchnogo lokalnogo seredovyshcha* : materialy KhVI Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii (15 travnia 2020 roku, on-lain). Kyiv : Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuksa NAPN Ukrainy – *Contemporary problems of ecological psychology: social and personal resources for creating a prosperous local environment* : materials of the XVI International Scientific and Practical Conference (May 15, 2020, online). Kyiv : G.S. Kostyuk Institute of Psychology, National Academy of Sciences of Ukraine. P. 20–22. [in Ukrainian].

3. Vasylenko, Ye. (2024) Kalinina N. Tekhniky ta instrumenty mediatsii v trudovykh konfliktakh [Techniques and tools of mediation in labor conflicts]. *Vcheni zapysky Universytetu "KROK" – Academic notes of the University "KROK"*. № 4(76). P. 215–222. [in Ukrainian].
4. Ivanov, A. M., Tytov, M. S., & Kshevinska, K. O. (2023). Mediatsiia yak alternatyvnyi sposib vyrishennia sporiv [Mediation as an alternative method of dispute resolution]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*. Vyp. 2. P.143–145. [in Ukrainian].
5. Karshyieva, A. I. (2019) Mediatsiia u systemi nadання sotsialnykh posluh [Mediation in the system of social services provision]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia – Expert: paradigms of legal sciences and public administration*. № 2(4). P. 220–228. [in Ukrainian].
6. Popova, A. (2021) Osoblyvosti vykorystannia mediatsii u sotsialnii roboti. [Peculiarities of using mediation in social work.]. *V Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia – V International Scientific and Practical Internet Conference. (21-22 kvitnia 2021 r., m. Berdiansk) – P. 209–212*. [in Ukrainian].
7. Prints, I. V. (2024) Evoliutsiia poniattia "liudski resursy" u konteksti stanovlennia kreatyvnoi ekonomiky [The evolution of the concept of "human resources" in the context of the emergence of the creative economy]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*. № 189. P. 305–309. [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu sotsialnoi posluhy poserednytstva (mediatsii) [On approval of the State Standard for Social Mediation Services:]. *Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky vid 17.08.2016 r. № 892. – Order of the Ministry of Social Policy dated August 17, 2016 No. 892*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text>. [in Ukrainian].
9. Protas, O. (2022) Mediatsiia yak tekhnolohiia sotsialnoho suprovodu ditei, yaki perebuvaiut u skladnykh zhyttievykh obstavynakh [Mediation as a technology for social support of children in difficult life circumstances]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues in the humanities*. Vyp. 52. Tom 3. P. 178–183. [in Ukrainian].
10. Rieznik, O., & Rubanenko, A. (2023) Pryntsypy mediatsii yak pozasudovoho sposobu vyrishennia konfliktiv u sferi intelektualnoi vlasnosti [Principles of mediation as an extrajudicial method of resolving conflicts in the field of intellectual property]. *Slovo natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy. – Word of the National School of Judges of Ukraine*. № 4(45). P. 104–115. [in Ukrainian].
11. Semyhina, T. & Stoliaryk, O. (2022) Pidkhyd, oriietovanyi na sylni storony: ohliad osnovnykh pryntsypiv [Strengths-based approach: an overview of the basic principles]. *Vvichlyvist. Humanitas – Politeness. Humanitas*. № 4. P. 52–60. [in Ukrainian].
12. Semyhina, T., & Stoliaryk, O. (2024) Rozvytok sylnykh storin kliientiv u sotsialnii roboti : posibnyk [Developing Client Strengths in Social Work: A Guide]. Tallinn. 257 p. [in Ukrainian].
13. Frantsuz, A. Y., Maryna, Yu. Yu. (2023). Mediatsiia, yak suchasnyi sposib vyrishennia konfliktiv v umovakh viiskovoho stanu [Mediation as a modern way of resolving conflicts in martial law]. *Legal Bulletin – Legal Bulletin*. P. 64–72. [in Ukrainian].
14. Iaremko, O. M. (2023) Pravo na mediatsiiu yak sotsialnu posluhu: problemy realizatsii v terytorialnykh hromadakh Ukrainy [The right to mediation as a social service: problems of implementation in territorial communities of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*. Tom 2. № 78. P. 419–424. [in Ukrainian].
15. Iaremko, O. M., Hirniak, H. S. (2024) Mediatsiia yak bazova sotsialna posluha: povnovazhennia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Mediation as a basic social service: the powers of local government bodies]. *Halytski studii – Galician Studies*. № 6. P. 43–49. [in Ukrainian].
16. Bellinger, A., Ford, D. (2022) The Strengths Approach in Practice: How It Changes Lives. *Policy Press*.
17. Hammond, W. (2010) Principles of strength-based practice. *Resiliency initiatives*. № 12(2). P. 1–7.
18. Malets, M. (2022) Principles of mediation as an alternative method to ensure human and citizen's rights. *Visnyk natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Serii: Yurydychni nauky – Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Legal Sciences*. № 3 (35). P. 171–176.

Дата надходження статті: 16.08.2025

Дата прийняття статті: 27.08.2025

Опубліковано: 15.10.2025